

KRITISKĀS SPRIESTSPĒJAS NOZĪME JAUNA KULTŪRAS NARATĪVA VEIDOŠANAS LAIKĀ

The Role of Critical Thinking During Formation of a New Cultural Narrative

Spodra Austruma

Education administration department of Jurmala city council
Latvian Academy of Sport Education

Abstract. *During recent years in Latvian society the activities, communication and interaction of different society groups and non-governmental organizations have been increasing at a very high level. The reason for this lies in powerful migration processes in Europe, refugee crisis, political-economical fluctuations in the world, Brexit*, and many other events. Non-formal communication practice has also activated in the space of mass media among different communities, school environment and society as a whole. As a reaction to cultural-political events, utilitarian arguments have gained popularity, where their motives of further delivery are based on stereotypical, easily perceivable opinion that is popular in society, on expressions of utilitarian argumentation, dominating childish simplicity, which directly starts to touch all cultural systems, including education, thus creating new cultural narrative.*

Emotions are often replacing rational analysis of education and culture - consequently reducing the ability to evaluate through arguments the importance of processes in particular cultural space. Also coordination and change of value priorities of different generations are connecting with the change of cultural and human existence necessity - by changing feelings towards specific values, a group of values from other cultures is growing, where people are required to change their overall thinking (Inglert, R. Pippa, N. 2009, 227).

Both theoretical and empirical instruments are used in the paper. In order to form theoretical understanding of the problem, normative acts and literature were analysed, strategies of acquisition of information by individual and society were reviewed, individual's desire and ability to use critical thinking were analyzed, which through the search of balance between the truth and stereotypes is creating a new cultural message.

Keywords: *Critical thinking, cultural narrative, cultural identity.*

Ievads

Introduction

Viens no būtiskiem jautājumiem, kas pārmaiņu laikā liek domāt par cilvēku domāšanas virzību un izteikumu nozīmību ir tas, kas liek noskaidrot indivīda vērtības ar kādām viņš pozicionē sevi sabiedrībā un apzina savu identitāti.

Ievērojamais sociologs un filozofs, kurš no šīs dzīves šķirās tikai š.g. janvārī - Zigmunds Baumanis (*Zygmunt Bauman*) apgalvo, ka mūsdienu pasaulē nepārtraukti tiek mainīta sabiedrības locekļu kultūras, sociālpolitiskā, profesionālā un pat seksuālā identitāte, jo notiek nepārtraukta procesu transformācija. Mainoties darba tirgus attiecībām, sociālajai mobilitātei, vairojoties nedrošībai pasaulē un trauksmes sajūtām savstarpējās attiecībās, identitātes jautājumi visā pasaulē kļuvuši ne tikai aktuāli, bet arī daudz plūstošāki (Bauman, 2004, 2008). Faktiski mūsu identitāte ir kļuvusi par galveno cilvēka koncepciju un atskaites formu, kas norāda un liek izprast pasaules mainīgo dabu, kas reaģējot uz kādu notikumu izmaiņām, notiekot vērtību sistēmas maiņai, maina mūsu izskatus, apgērību, personiskās dzīves pieredzi un attieksmē pret notikumiem un lietām, maina mūsu patību. Citiem vārdiem, vide maina attieksmi un arī pakārtoto lietu kārtību.

Sabiedrībā pēdējo gadu laikā īpaši augusi dažādu sabiedrības grupu, pilsoniskās sabiedrības un nevalstisko organizāciju aktivitātes, komunikācija un interakcija, kam par iemeslu kalpojuši jaudīgie migrācijas procesi Eiropā, bēgļu krīzes un politekonomiskas situācijas svārstīgums pasaulē, *Brexit** un citi sabiedrībā izmaiņas nesoši notikumi. Aktivizējusies ir arī neformālā komunikācijas prakse masu mediju plašsaziņas telpā dažādās kopienās, skolu vidē un sabiedrībā kopumā. Jāsecina, ka reakcijā uz kultūrpolitiskiem notikumiem, popularitāti guvuši utilitāri argumenti, kuru tālāknodešanas paņēmieni balstīti stereotipizētā, sabiedrībā populārā un viegli pieņemamā viedoklī, utilitārās argumentācijas izteikumos dominējot bērnišķīgai vienkāršībai, kas tiešā veidā sāk skart visu kultūru, to starpā izglītības sistēmu, veidojot jaunu - laikmetam raksturīgu kultūras naratīvu.

Notikumi pasaulē, atvērtās robežas globalizācijas laikā rada, Baumanaprāt, tādu kā identitātes nepārtrauktu plūsmu. Z.Baumanis lauž ilgus gadus pieņemto E. H. Ēriksona un F. Piažē pieņēmumu par atšķirīgu vecumu pieaugšanas posmiem, kas visiem vairāk vai mazāk ir vienādi un prognozējami. E. H. Ēriksons un viņa teoriju sekotāji uzskata, ka identitātes ir universālas un šādas pieejas t.s. attīstības teorijā ir normatīvas (Ēriksons, 1998). Mūsdienās mainās pieņēmumi par vecuma posmiem un tiem raksturīgiem domāšanas un kultūras pieņemšanas normām, paplašinās identitātes robežas, kas sabiedrībā ļauj pozicionēt personību, apzīmējot to kā cilvēku ar “nobriedušu prātu”.

Jaunās paaudzes atbildība jauna naratīva veidošanā ***Responsibility to a new generation to building a new narrative***

Rietumu sociologi atzīst, ka pētniecībā, protams, eksistē atšķirīgas sociālās grupas, kā piemēram jaunieši, kuru būtība un iespējas ievērojami atšķiras sociālā kontekstā, un jo īpaši attiecībā uz tādiem faktoriem kā sociālās klases, dzimums,

un etniskās piederības. Sociālie pētnieki uzskata, ka sociālā grupa-jaunieši ir samērā moderna kopa, kura 21. gadsimtā pieņemts iedalīt robežšķirtnē, kas ilgst no saņemtās izglītības beigu posma līdz brīdim, kad jaunieši stājas darba tirgus ierindā, tādējādi visā pasaulē ar katru gadu pagarinās jēdziena *jaunieši* vecuma skala, kas atšķiras dažādās kultūrās. Ir valstis, kurās šāds jēdziena definējums nepastāv, jo bērns jau agri stājas darba attiecībās, piemēram, Indijā.

Latvijas Republikas 2008. gadā Saeimā pieņemtais Jaunatnes likums nosaka, ka jaunieši ir personas vecumā no 13 -25 gadiem, kas arī likumdošanā ievieš dažādus normatīvus. Rietumu sabiedrībā lietotie jēdzieni "tweens", "adulscents", "kidults," u.c. norāda uz to, ka sabiedrība nespēj piemērot un nedefinēt jaunās paaudzes vajadzību un darbības robežas, kategorizēt to: kas atšķir bērnu, pusaudzi no jauniešiem un pieaugušā? Latvijas Republikas Ministru kabineta 2010. gada 29. jūnija noteikumi Nr. 587 "Filmu klasifikācijas noteikumi" paredz filmu klasifikācijas indeksa kritērijus 7+, 12+, un 16+, morālītes uzturēšanā, kas īstenībā dzīvo savu - kādas norobežotas cilvēku grupas marginālu dzīvi, jo šī likuma 4.punkts norāda, ka: "Ja klasifikācijas indeksu filmai ir noteicis filmas producents, tad arī viņam ir tiesības noteikt morāli tikumisko normu," paplašinot vai sašaurinot bērna/jaunieša un nobrieduša cilvēka domāšanas telpu. Jautājums likumdevējiem paliek atklāts-kādu morālo slogu un vēsti nes filmas, kuras pārstāv indeksu 18+?

Dažādu paaudžu vērtību prioritāšu saskaņošana un maiņa saistās ar kultūras un cilvēku eksistences vajadzību maiņu - mainoties sajūtām attiecībā pret noteiktām vērtībām, pieaug citu kultūras vērtību kopa, kura cilvēkam liek kopveselumā mainīt viņa domāšanu (Inglhert & Pippa, 2009).

Sociālā kopa *jaunieši* ir sociāla un vēsturiski būvēta, nevis universāls stāvoklis. Tā nav vienkārša bērnu vajadzība un funkcija socializēties, bet noteikta domāšanas forma. Tāpēc atbildības līmenis sniedzot šai kopai autonomi izvērtēt nopietnus politiekonomiskus, valstiskus vai seksuālus likumdošanas līmenī ir liels atbildības moments. Sociālo teoriju un mēdiu pētnieks profesors Niks Kouldrijs (*Nice Couldry*) par galveno pieauguša cilvēka profesionalitātes principu uzskatīja atbildību, ko viņš gan vairāk attiecināja uz mediju un žurnālistu atbildību. (Couldry, 2012). Tomēr pētot teorētisko nostādņu faktoloģiju, kritiskās domāšanas izvēles gadījumā, īpaša vērtība pētniecībā tika pievērsta jauniešu domāšanas un identitātes apzināšanas atšķirību modeļiem, atbildībai izvērtēt piedāvāto ziņu un puspatiesību kritisku analīzei.

Jaunieši kā kritiskās spriestspējas transformers**

Young people as critical reasoning transformers

Empīriskie pētījumi par jauniešu kultūru socioloģijā aizsākumi datējami ar 1970. gadu, un tās bāze bija ekonomiska, kas sakrita ar patēriecības ēras

brieduma posmu. 21. gadsimta dažādās pieejas kultūras pētījumiem ir radījušas auglīgu augsni mūsdienu diskursam par sociālo aktoru ietekmēšanas mehānismu analīzei kultūras kontekstā. Ņemot vērā pētāmā objektu - jauniešu vērtību un kritiskās domāšanas veidošanās procesu patērētājsabiedrībā, nav domājama tikai vienas konkrētas metodoloģiskās pieejas izmantošana. Patēriņa kultūras attīstību pagājušajā gadsimtā saistīta ar kapitālisma attīstību. Modernās un postmodernās sabiedrības pētnieki-kultūrsociologi uzskata, ka kapitālisms kā sistēma ražošanas un patēriņa procesos ir iesaistījis visus sabiedrības slāņus un grupas, kā rezultātā indivīds pat zemapziņas līmenī tiek pieradināts pie šīs sistēmas, tādējādi garantējot tās stabilitāti un pastāvīgumu. Indivīds kļūst par sociālās reprodukcijas vienību dzīves pasaulē (Beck, 1992). Tāpēc svarīgi ir izsvērt, kā tiek patērēta kultūra, kā procesi ietekmē jauniešu domāšanu un, kā jaunieši, kā atšķirīga sociāla grupa, spēj ietekmēt kultūras telpas izmaiņas.

Interakcija kā sociālās komunikācijas forma un starpnozaru darbība iespējama dažādās nozarēs, jomās, mācību procesos. Piemēram, apkopojot kaut vai tikai vienas izglītības iestādes vienas fakultātes bakalaura izglītības programmas, var secināt, ka saskaņā ar to piedāvājumu – apgūstot, piemēram, LU Sociālo zinātņu fakultātes studiju programmas, studentam ir iespēja kļūt par speciālistu 90 profesijās, kas, kā minēts sniegtajā informācijā - var mainīt sabiedrību. Piemēram, apgūstot komunikācijas zinātnes, abiturients var kļūt par sabiedrisko attiecību speciālistu, vadītāju uzņēmumos, politikā, organizācijās, preses sekretāru, reklāmas tekstu autoru, reklāmas pasākumu organizētāju u.d.c. Politikas zinātnēs - ES institūciju darbinieku, deputātu, politikas procesu komentētāju, rīcībpolitikas analītiķi, ES fondu plānotāju u.d.c. Un tas ir tikai vienas fakultātes piemērs, kas uzrāda virzienus kādos jauns cilvēks 21. gadsimā var mainīt sabiedrības domu. Izrādās tās nav tikai ekonomiskas vajadzības, bet ātrdomāšanas spējas, kas fleksibli reaģē uz jaudīgām politekanomiskās vides izmaiņām. Starptautisko sabiedrības vērtību izpētes projekta WVS (*World Values Survey*) definējumā, paaudzi, kas datējama ar gadsimtu maiņu demogrāfisko kohortu pieņemts dēvēt par „Gen Y” paaudzi. Tā objektīvu sociālpolitisku procesu ietekmē, mainījusi tradicionālo vērtību prioritārisumu uz ekonomiski domājoša cilvēka vērtību pārnesi (Inglehart, 2003).

Kāpēc runājot par kritisko spriestspēju un mainīgiem procesiem, nākas pētīt tik daudz identitātes tapšanas un maiņas ietekmējošos faktoros? Tāpēc, ka vēloties noteikt savu identitāti, cilvēki mēģina aizstāvēt savu individualitāti, meklēt rīkus, kas viņus atšķirtu no pārējiem, tai pat laikā, būdama sociāla būtne, cilvēks cenšas pievienoties un salīdzināties ar citiem, meklē līdzīgo un atšķirīgo, kas palīdz uzturēt pašapziņu, lai uzturētu savu sajūtu statusu ātrā bezreflektējošā izziņā. Cilvēki nereti iekļūst stereotipu lamatās, savu statusu un viedokli novedot līdz kognitīvai vienkāršošanai, lai definētu sevi vienkāršotā un pozitīvā gaismā. Piemēram, sociālais antropologs akadēmiķis Rihards Dženkins (*Richard Jenkins*)

uzskata, ka tāpēc cilvēkam sociālā identitāte būtu jāizsver nevis kā fiksēts rīcības modelis, bet kā sociāls process tā kopveselumā, kurā indivīds un sabiedrība ir nesaraujami saistīti. (Jenkins, 2002). Tāpēc jāatceras būtu arī sociālās percepcijas teorijas gaita - veidojot jaunu viedokli, atbalstot jaunu projektu vai ideju, svarīgi būtu runāt nevis par identitāti, bet identificēšanos ar šo ideju, cilvēku grupu. kultūru. Savukārt, socioloģijas profesors T. Tīsenkofs vērš uzmanību uz to, ka sabiedrībā no vairākiem elementiem veidojas nemainīgas fiksācijas, kas norāda, ka patību nemaz nevar izmainīt, tomēr izglītojoties var izmainīt kritisko spriestspēju (Kļaviņa, 2007)! Sociologs un postmodernās kultūras teorētiķis Ž. Bodrijārs (*Jean Baudrillard*), runājot par jaunu sabiedrības aktoru -jauniešu jaunu domāšanas ievirzi, savos agrīnajos darbos, analizējot patērētāju sabiedrības ietekmi, uzsvēris, ka tā rada jaunu vērtību, nozīmju un darbības pasauli. Ž. Bodrijārs veidojis izpratni par moderno sabiedrību kā sociālo sistēmu, kurā izšķirošu lomu spēlē informācija (Бодрийяр, 2006).

Informācijas pieejamība un kritiska informācijas izsvērtība ļauj jauniešiem orientēties vērtību pārpilnajā piedāvājumā. Kritiskā spriestspēja rezultējas citādā jauniešu domāšanā un mērķa izvirzīšanā, tāpēc kontrasts starp patērētājsabiedrības vērtību piedāvājumu un jauniešu šī brīža paša vērtību vajadzībām ir definējams kā nesamērība, apzinot, ka vērtīborientācijas pamatu veido jaunieša personiskā attieksme un pieredze attiecībā pret dzīvi, sociālo vidi un dominējošo kultūru, par ko liecina ne tikai 2012. gada autores pētījums "Jauniešu vērtības patērētājsabiedrībā Latvijā" (707 respondenti- vidusskolēni no visiem Latvijas kultūrvēsturiskiem novadiem), bet autores kvalitatīvais pētījums 2016. gadā par jauniešiem aktuālo vērtību ietekmes laukiem (izlases lielums - Latvijas Sporta pedagogijas akadēmijas (LSPA) 1. kursu 96 respondenti), bija mainīgi, salīdzinot ar 2012. gada pētījumu. 2012. gada kvalitatīvā pētījuma analīze uzrādīja to, ka 16,9 % no respondentiem vērtību izvēli prioritāri nosaka sabiedrība, savukārt 2016. gada pētījuma analīze uzrāda, ka 20 % no visiem respondentiem sabiedrības domas ietekmei un mēdiju sniegtajai informācijai ir noteicoša loma uz jauniešu viedokļu veidošanos.

Sabiedrības mērķa vērtības translējas, un vērtību izvēli jaunieši pamato ar personiskajām izglītošanās vajadzībām saistībā ar ilgtermiņa karjeras stratēģiju, kas īpaši bija vērojams LSPA jauniešu sniegtajās atbildēs. Lai gan indivīda dzīves pieredzē apgūtie sociālās saskarsmes, normu un sociālo paraugu elementi ne vienmēr kļūst par vērtību, tomēr nosaka virzību, vajadzības un vēlmes saistībā ar sociālās kopības apziņu stereotipizē vērtības vai konstruē no jau esošajās, un uz šādas vērtību kompleksitātes bāzes arī mūsdienās veidojas jauniešu identitāte.

Ātrdomāšanas platformas ***Quick-thinking platforms***

Tiešsaistes sociālo tīklu vietnes kalpo kā platformas indivīdu un sabiedrības grupu mijattiecību un viedokļu uzturēšanai, kur no piesaistītā sabiedrības locekļa tiek gaidīts viedoklis kāda notikuma, izglītības, mākslas projekta, vai politiska lēmuma pieņemšanas faktam. Darbojoties nosacītu simbolu pasaulē mūsdienu sabiedrībā īssaziņas tiešsaistei cilvēki mēdz izmantot atpazīstamus kodus, simbolus, piemēram, smaidiņus, parakstās kā Potera vai Avatara fani, kas nesniedz savstarpējā komunikācijā dziļāku viedokli, bet tēlu līmenī savietojas ar tiem, demonstrējot nevis to, kas viņi ir, bet to, kas labprāt veido domāšanas satvaru viņu identitāti (Fromm, 2008). Šāds ātrdomāšanas pasniegšanas veids populārs kļuvis ne tikai pateicoties globālajai mēdijvidei, bet domāšanas ātrgaita parādās arī īslaicīgu, pārejošu partiju viedokļos un lokālkultūrā ātri maināmos likumos, kas demonstrē modernās sabiedrības dažādu kohortu nemainīgu vajadzību pēc fiziskas un ekonomiskas drošības (Inglhert, 2005). Ne velti Z. Bauman uzskata, ka mūsdienās nav vērts pieķerties kaut kam pārāk stipri, ne cilvēkiem, nedz darbam, nedz vietai, jo nevar zināt cik ilgi tas viss vēl pastāvēs mūsu (tavā) dzīvē un būs mūsu uzmanības vērtas (Bauman, 2011). Tas ir jautājums par vērtību noturīgumu un spēju kritiski izvērtēt pamatvērtību tāldzīves principu nozīmību. Tāpēc aktualizējies jautājums par sniegtās informācijas jēgu, izteikumu patiesumu un interpretācijas tālnozīmes naratīvu, kas veido izglītības un kultūras šī brīža vērtību. Domāšanas un izteikumu saiknes attiecības min filozofs Pols Rikērs (*Paul Ricœur*)-interpretāciju katrs sāk izmantot kā metodi, lai atklātu savu tekstā slēpto jēgu (Ricouer, 1998). Bažas rada tas, ka dažādas sabiedrības grupas, nevis mēģina izzināt patiesību, balstoties sokrātiskā dialoga kultūrā, bet nemitīgi konfrontē ar kādu citu sociālu kopu.

Interpretējot jēgas un nozīmes, katrs šodien var veidot jaunu kultūras naratīvu. Katra stāsts tiek vērtēts kā nozīmīgs demokrātiskā sabiedrībā un veidojas tā, ka katram vienam izrādās var būt nozīmīga loma mūsdienu sabiedrības sociālā klimata, to starpā izglītības satura veidošanā, aizmirstot, ka patstāvīga refleksija par savu pieredzi nevar citam iemācīt kritiski domāt.

Veidojot jaunas nozīmes svarīgi ir noskaidrot - kādi motīvi mūs vada izteikt vienu vai otru viedokli, atbalstīt vienu vai citu izteikumu, kritiski izvērtējot-kādas sekas tas atstās uz to paaudzi, kura vēl nespēj kritiski izvērtēt, uz sabiedrisko domu un kultūrsociālo ainu kopumā.

Simboliskā interakcionisma teorija joprojām, kopš pagājuša gadsimta 60 gadu aizsākumiem, ļauj samērā precīzi noteikt cilvēku reakciju uz sociālām darbībām, paziņojumu saturu uz komunikācijas semantiku, kontekstu, zemtekstu un simbolisko nozīmību. Šīs teorijas ietvaros, cilvēku mijiedarbība uzrāda to, ka katrs sabiedrības aktors ir interaktīvs. Mijattiecībās un sadarbojoties cilvēki

pieņemam ne tikai kultūras simbolus, bet arī izmanto to jēgu. Tomēr kritiskā domāšana ir mērķtiecīga, reflektīva spriedumu veidošanas metode autonomu lēmumu pieņemšanai, kas tiek īstenoti jēgpilnā, *atbildīgā darbībā*, ir metodiska orientēta attīstīt cilvēka pašnoteikšanās spējas, kas apvieno vairākus būtiskus aspektus - prasmi būt emancipētam, prasmi būt cilvēkam, kas uzdrošinās lietot savu prātu, un prasmi būt politiski, sociāli domājošam. (Rubene, 2008).

Nobriedis prāts un nobriedusi domāšana var būt tāda, kas ir apveltīta ar kritisko spriestspēju, kas ir spriedumu veidošanās metode, ko cilvēks izmanto ne tikai iegūtās informācijas apstrādei, bet arī kā socializācijas instrumentu. Taču tiešsaistes, blogu un masu komunikācijas līdzekļu ātrziņas nodošana nepieļauj iespēju ilgai refleksijai. Tāpēc pašrefleksija un pašizziņa notiek ātrāk kā tas bija pirmsdigitālās ēras laikā. Pārorientācija, vēlmju un vajadzību nodošana notiek impulsīvāk un nekritiskāk, kā vēl 20 gadus atpakaļ. Patērētājsabiedrības impulss ir īslaicīgs, masu kultūras un masu domāšanas spiedienam pakļaujošs.

Patērēšanas platformām ir nepieciešama patērēšana, t.s. informācijas un patiesi iegūtu ziņu patērēšana, radot jaunu sociālu diskursīvo telpu, kurā jaunās nozīmes teksts jau ir iedarināts vai iesakņojies. Nozīmīga jaunu stāstu veidošanās vieta ir mēdiju telpai, kuru franču sociologs Pjērs Burdjē (*Pierre Bourdieu*) vērtē kā simboliskā kapitāla veidošanās telpu – kas formē sabiedrisko domu un publikas dzīves pozīciju (Bourdieu, 1991, 2004). Tāpēc jāizmanto ne tikai kritiskā spriestspēja, bet arī nopietns paškontroles instruments, lai dekonstruētu savu, tikai sev izdevīgo pašrefleksijas principa diktātu, apzinot, ka pašreferences analīze vienlaikus ir arī sabiedrības tikumisko robežu analīze.

Summary

Kritiskās spriestspējas pētījumā tika izmantoti gan teorētiski, gan empīriski izziņas instrumenti un avoti. Problēmas teorētiskās izpratnes izveidei tika veikta filozofiskās un socioloģiskās literatūras, un normatīvo aktu analīze, apskatīta indivīda un sabiedrības informācijas ieguves stratēģijas un analizēta jauniešu vēlme un spēja izmantot kritisko domāšanu, kas balansa meklējumos starp patiesību un stereotipiem, veido jaunu kultūras vēsti vai naratīvu.

Saskaņā ar minēto autoru U. Beka, Z. Baumana, Ē. Ēriksona identitātes izziņas teorijām-katra viena atbildība ir patstāvīga pašrefleksija un kontrole, pašmotivēšana izzināt patiesību, kas pilnveido kritisko spriestspēju un tikumus.

Attieksme veidošana - pieņemt vienu vai citu ziņu, sabiedriskās domas viedokļus, veidot savas nozīmes un jēgu, pieņemot attiecīgus lēmumus, ir atkarīga no personas vēlmes indentificēties ne tikai ar noteiktu sabiedrisko kopu, bet arī ar augstāko paraugu, atklājot savas individualitātes labāko daļu.

Jaunie cilvēki-*jaunieši* kā savrupi sabiedrības dalībnieki, īpaši ietekmējas no pretrunīgiem plašsaziņas komunikācijas līdzekļu viedokļiem, jo digitālās vietnes ir šīs grupas nozīmīgākā jauna kultūras naratīva veidošanās platforma.

*Apvienotās Karalistes izstāšanās no Eiropas Savienības

**Atsauce uz mūsdienās populāru jaunu tēlu-robotu, kurš atceļojis it kā no citas planētas un savas rīcības mērķa attaisnojumam spēj pieņemt jebkuru tēlu, būt mašīna, cilvēks, u. tml., kas domāšanas analīzes kontekstā spēj ātri pārņemt citu viedokļus.

Literatūra **References**

- Austruma, S. (2012). Jauniešu vērtības patērētājsabiedrībā Latvijā. promocijas darbs. pieejams LNB
- Bauman, Z. (2004). *Identity: Conversations with Benedetto Vecchi*. Cambridge: Polity Press P. 41-49.
- Bauman, Z. (1993). *Postmodern Ethics*. Oxford: Blackwell
- Bauman, Z. (1996, 2011). *Questions of Cultural Identity, From Pilgrim to Tourist, or a Short History of Identity*. Edited by: Stuart Hall & Paul du Gay, Sage London.
- Beck, U., & Ritter, M. (1992). *Risk Society: Towards a New Modernity*. Sage Publications, P. 91
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgment of Taste*. USA: Harvard University Press.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and Symbolic Power*. Edited and Introduced by John B. Thompson Polity Press, Cambridge, P. 220-229
- Couldry, N. (2012). *Media, Society, World: Socila theory and Digital media*, Polity Press
- Ēriksons, E. H. (1998). *Identitāte: Jaunatnes un krīze*, Rīga: Jumava
- Fromm, E. (2008). *To Have or to Be?* London: Continuum, P. 58-62
- Inglehart, R. (2003). Changing values in Post-Industrial Societies. In *J. Goodwin, & J. Jasper, The Social Movements Reader. Cases and Concepts*, Oxford: Blackwell, P. 60 -71
- Inglehart, R. (1979, 2005). The Silent Revolution in Europe: Intergenerational Change in Post-Industrial Societies. *American Political Science Review*, 65 (December), p. 991–1017
- Jenkins, R. (2002). *Foundation of Sociology. Toward a Better understanding of the Human World*, Palgrow, P. 68-70
- Klein, T. (1978). Reviewed Work: Interpretation Theory: Discourse and the Surplus of Meaning by Paul Ricoeur. *The Southwestern Journal of Philosophy*, Vol. 9, No. 1.
- Kļaviņa, A. (2007). *Bioloģiskais latvietis jeb Tāļa Tīsenkofo attiecības ar modernitāti* Interneta žurnāls Satori, 2007.03.08.
- Pippa, N., & Inglehart, R. (2009). *Cosmopolitan Communications. Cultural Diversity in a Globalized World*, Harvard University un University of Michigan
- Rubene, Z. (2008). *Kritiskā domāšana studiju procesā*, Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds.
- Ricoeur, P. (1981, 1998). *Hermeneutics and the Human Sciences: Essays on Language, Action and interpretation*, ed, transl J. B. Tomphson. Cambridge Univers Press.
- Salīdzinošs pētījums par organizacionāliem modeļiem plašai sabiedrības līdzdalībai reģionālās kultūrpolitikas veidošanā Latvijā un citās ES valstīs, 2013, pieejams: <https://culturelablv.files.wordpress.com/2009/04/lidzdalibaregionos1.pdf>
21. MK noteikumi Nr 587, pieejams <http://likumi.lv/doc.php?id=213315>
- Бодрийяр, Ж. (2006). *Общество потребления*. Москва: Республика; Куль-турная Революция